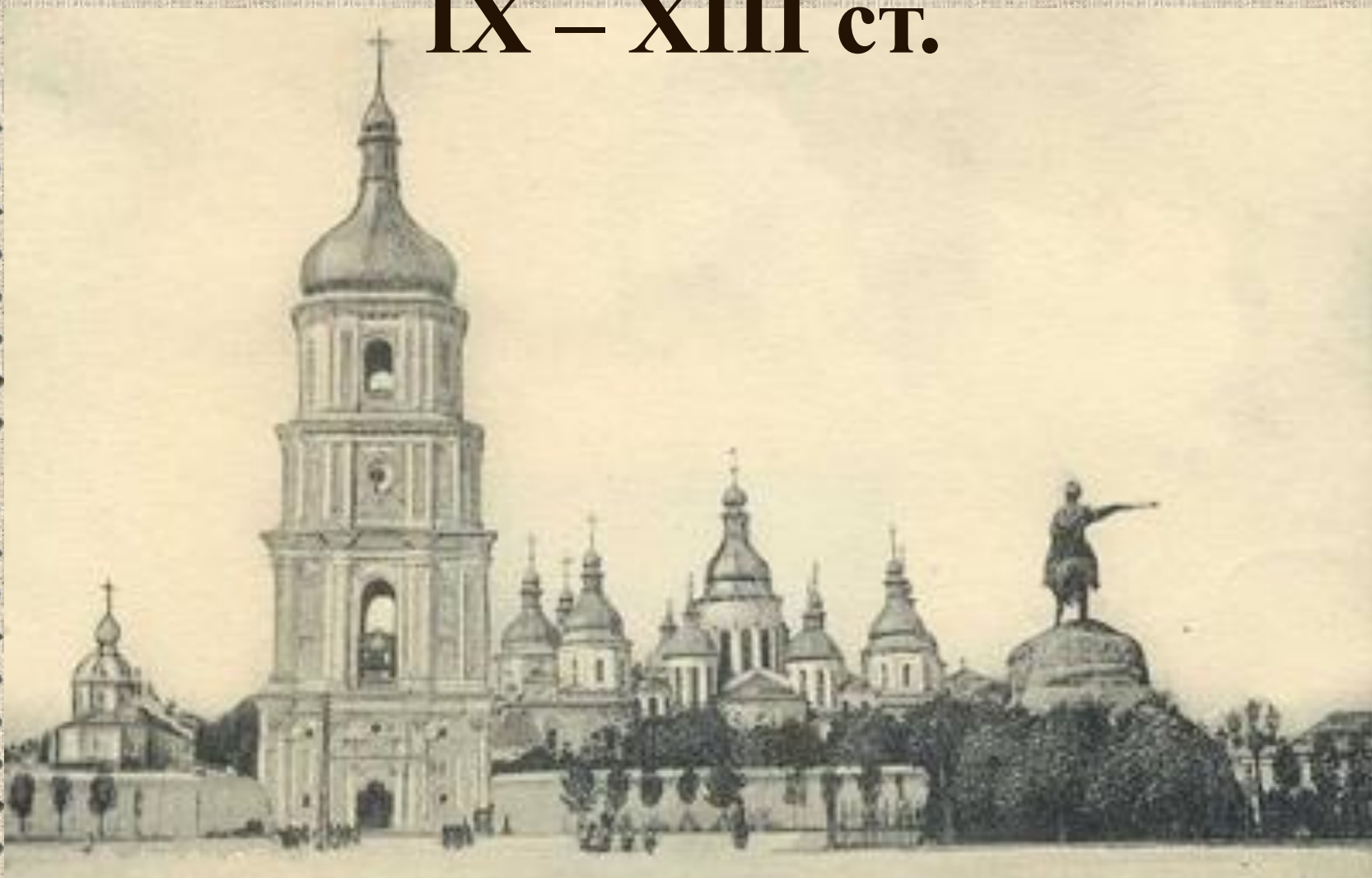
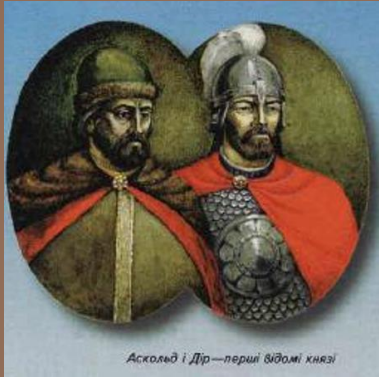

Історія Давньоруської держави IX – XIII ст.

Аскольд і Дір—перші відомі князі

Аскольд і Дір
(860 – 882)

регент

Олег
(882 – 912)

Рюрик
(862 – 879)

Ігор
(912 – 945)

Ольга
(945 – 964)

Святослав Хоробрий
(964 – 972)

Володимир Великий
(980 – 1015)

Ярослав Мудрий
(1019 – 1054)

Правління Ярославичів
(1054 – 1073)

Святослав Ярославич
(1073 – 1076)

Ізяслав Ярославич
(1076 – 1078)

Всеволод Ярославич
(1078 – 1093)

Святополк II Изяславович
(1093 – 1113)

Володимир Мономах
(1113 – 1125)

КИЇВСКА ДЕРЖАВА за КНЯЗЮВАННЯ ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО та ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ПРАВЛІННЯ ЯРОСЛАВИЧІВ

- Київська держава на початку князювання Володимиром Святославичем (980 р.)
- Території, приєднані до Київської держави за князювання Володимиром Святославичем (980-1015 рр.)
- Територія Червоносиних міст (у 981-1018 рр. до Київської Русі; 1018-1024 рр. до Польщі)
- "Змієві вали" - система укріплень, що зводилася в X-XI ст. для захисту від кочовиків
- Переселення торків (гузів) на початку XI ст.
- Переселення половців у середині XI ст.
- Вирішальна перемога князя Ярослава над печенігами у 1036 р.
- Території, приєднані до Київської держави за князювання Ярослава Мудрого (1019-1054 рр.)
- Територія, приєднані до Київської держави за володіння Всеволодом в 1060 р.
- Мурома - племена, які сплучалися данину київським князям

Оригінал Володимир Святославич

- Володіння синів Ярослава Мудрого за заповітом 1054 р.:
- Ізяслава
  - Ігоря
  - Святослава
  - В'ячеслава
  - Території, приєднані до володіння Ізяслава в 1057 р.
  - Території, приєднані до володіння Всеволода в 1060 р.
  - Володіння нащадків
  - Кордони Київської держави у середині XI ст.
  - Любецький

РУСЬ У ПЕРІОД РОЗКВІТУ

РУСЬ ПЕРІОДУ РОЗДРІБНОСТІ

Освіта і наукові
знання Київської
Русі

Глаголиця

від старослов'янського «глаголь» - «слово», глаголити – говорити; створена близько 863 р. Кирилом, родом з міста Салоніки. Як система знаків глаголиця ідеально відповідала слов'янській звуковій системі, нею написані найдавніші слов'янські пам'ятки, зокрема Київські глаголичні листки.

Глаголиця проіснувала недовго, в XI ст.. її витіснила кирилиця.

Літера	Звукове значення	Число значень	Літера	Звукове значення	Число значень
Ⲁ	а	1	Ⲩ	у	400
Ⲃ	б	2	Ⲫ	ф	500
Ⲅ	в	3	Ⲭ	х	600
Ⲇ	г	4	Ⲯ	о	700
Ⲉ	д	5	Ⲱ	шт	800
Ⲋ	е	6	Ⲳ	и	900
Ⲍ	ж	7	Ⲵ	ч	1000
Ⲏ	з	8	Ⲷ	ш	
Ⲑ	и	9	Ⲹ	ь	
Ⲓ	і	10	Ⲻ	и (-и)	
Ⲕ	і	20	Ⲽ	ь	
Ⲗ	к	30	Ⲿ	ї, ѣ	
Ⲙ	л	40	Ⲱ	ю	
Ⲛ	м	50	Ⲳ	е	
Ⲝ	н	60	Ⲵ	носове о	
Ⲟ	о	70	Ⲷ	носове о	
Ⲡ	п	80	Ⲹ	носове о	
Ⲣ	р	90	Ⲻ	олотовне о	
Ⲥ	с	100	Ⲽ	носове о	
ⲧ	т	200	Ⲿ	олотовне о	
ⲩ	т	300	Ⲱ	т, ф	
			Ⲳ	і	
			Ⲵ	любавіз	

Етапи формування української

МОВИ

- в VI—VII ст. почали виразнюватися ознаки майбутньої української мови;
- в XI ст., дослідники прослідковують формування елементів, притаманних українській мові;
- Завершальний період формування розпочався в XI ст. і тривав до кінця XIII ст.

А	Б	В	Г	Д	Є	Ж	З	
аз	буки	вїді	глаголь	добро	єсть	живїте	зіло	земля
а	б	в	г	д	є	ж	з	
Н	І	К	Л	М	Н	О	П	Р
їне	ї	како	люди	мисліте	наш	он	покой	ірци
і	ї	к	л	м	н	о	п	р
С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ
саово	твердо	ук	фєрт	хїр	от	ци	черв	
с	т	у	ф	х	от	ц	ч	
Ш	Щ	Ъ	Ы	Ь	Ѣ	Ю	Я	
ша	ща	йор	йори	йорик	ять	ю	я	
ш	щ		и		ї	ю	я	
Є	А	Ѧ	Ж	Ѫ	З	Ѹ	Ѳ	Ѵ
є	юс малїй	юс великий	ксі	лсі	фіта	їлиця		
є	є"	є"	о"	йо"	кс	пс	ф.т	ї.в

Кирилиця на Русі у X ст.

Нижчі школи грамоти – заклади

в яких діти вчилися

писати, лічити, читати

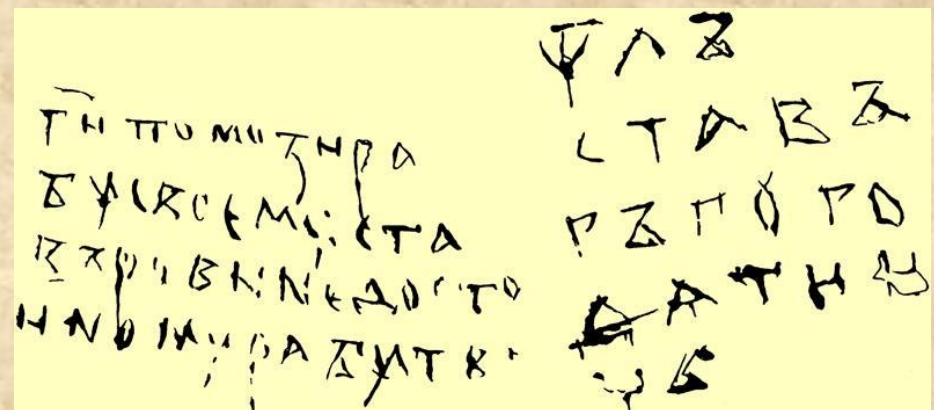

Старослов'янська абетка

Школах «учіння книжного» – заклади

для дітей «кращих людей». В них вчили мови, філософію, граматику, риторику, історію, спів, богослов'я.

Староруська мова

Школи на Русі

За часів князювання **Володимира** в Києві для князівських і боярських дітей було відкрито **першу школу**;

988 р.

За повідомленням літописця, князь **Ярослав Мудрий** заснував школу, де навчалося **300** дітей старост і священників;

1030 р.

М.

Новгород

Перша **школа для дівчат** на Русі була заснована в Андріївському монастирі в Києві **Янкою (Ганною)** – внучкою Ярослава Мудрого в **1086 р.**

*Берестяні грамоти.
Писала. Воскова дошка.
Перші берестяні грамоти
в Україні знайдені в Звенигороді.*

Література. Книгописання

- ☞ за підрахунками вчених книжковий фонд на Русі налічував **130-140 тис. томів**;
- ☞ досить висока ціна книжок (за молитовник для церкви в Любомлі волинський князь Володимир Василькович заплатив 8 гривень, яких у той час було цілком достатньо для купівлі 40 овець).

Переписувач.

Скрипторії – центри для переписування книг.

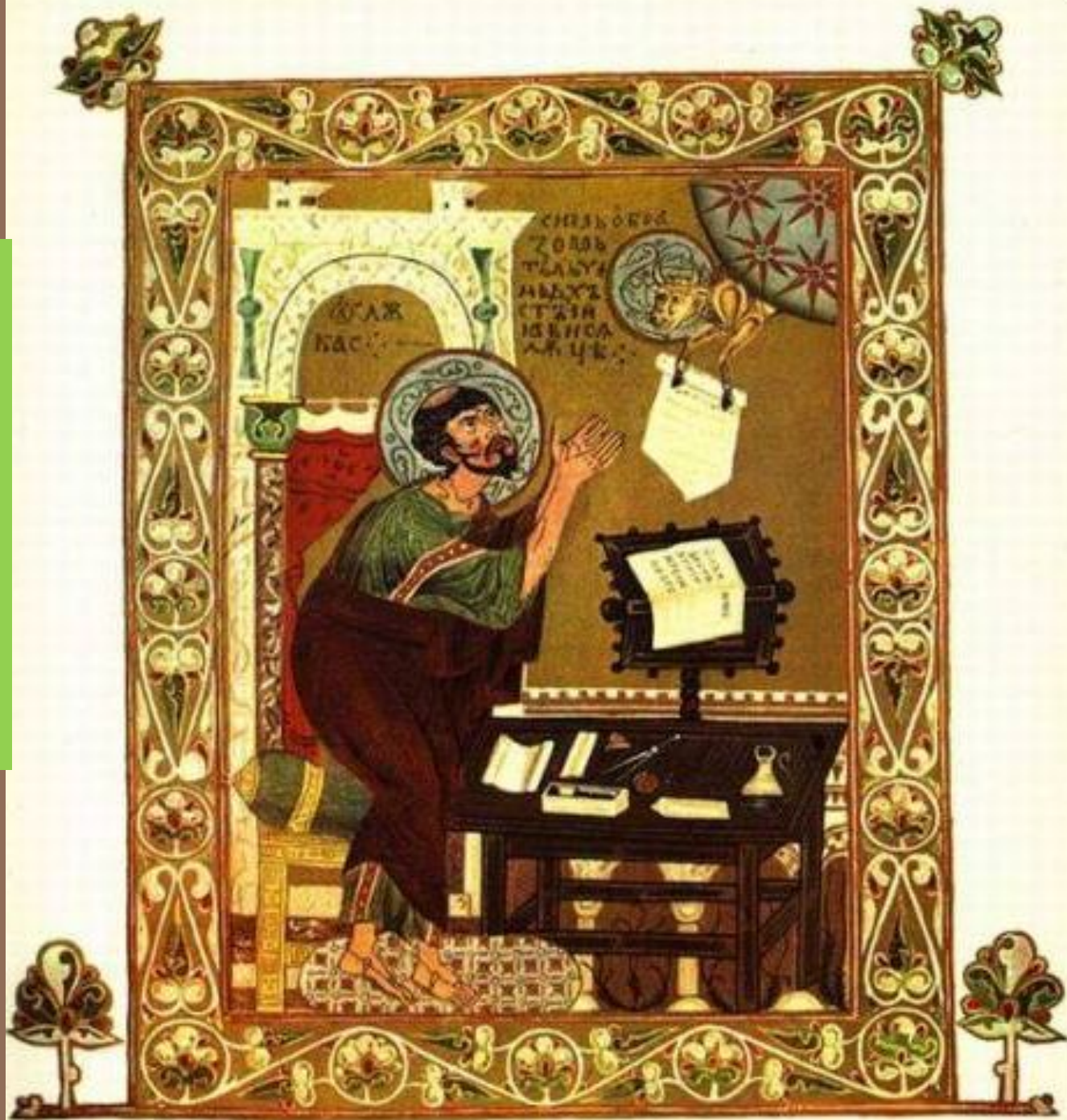
Митрополит Гларіон

*«Слово про закон і благодать»
1052 р.*

**Євангеліст Лука.
Мініатюра з
Остромирового
Євангелія.
1056 – 1057**

**Родина князя
Святослава
Ярославовича.
«Ізборник»**

Володимир Мономах

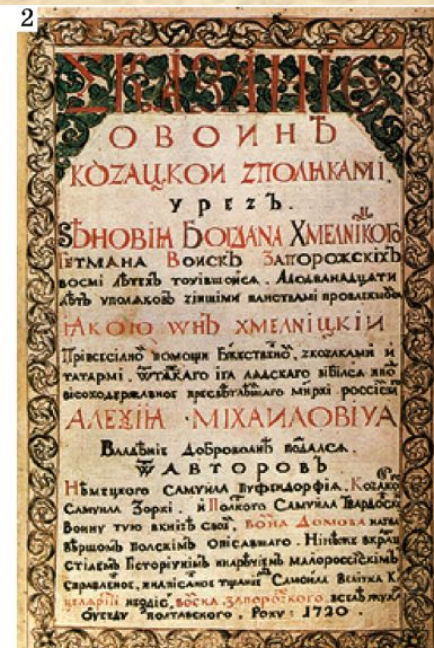

«Поученіє» Володимира Мономаха

Нестор-літописець

«Повість минулих літ»
1113 р. Перша сторінка

1187 р. «Слово о полку
Ігоровім». Анонімний автор

Медицина

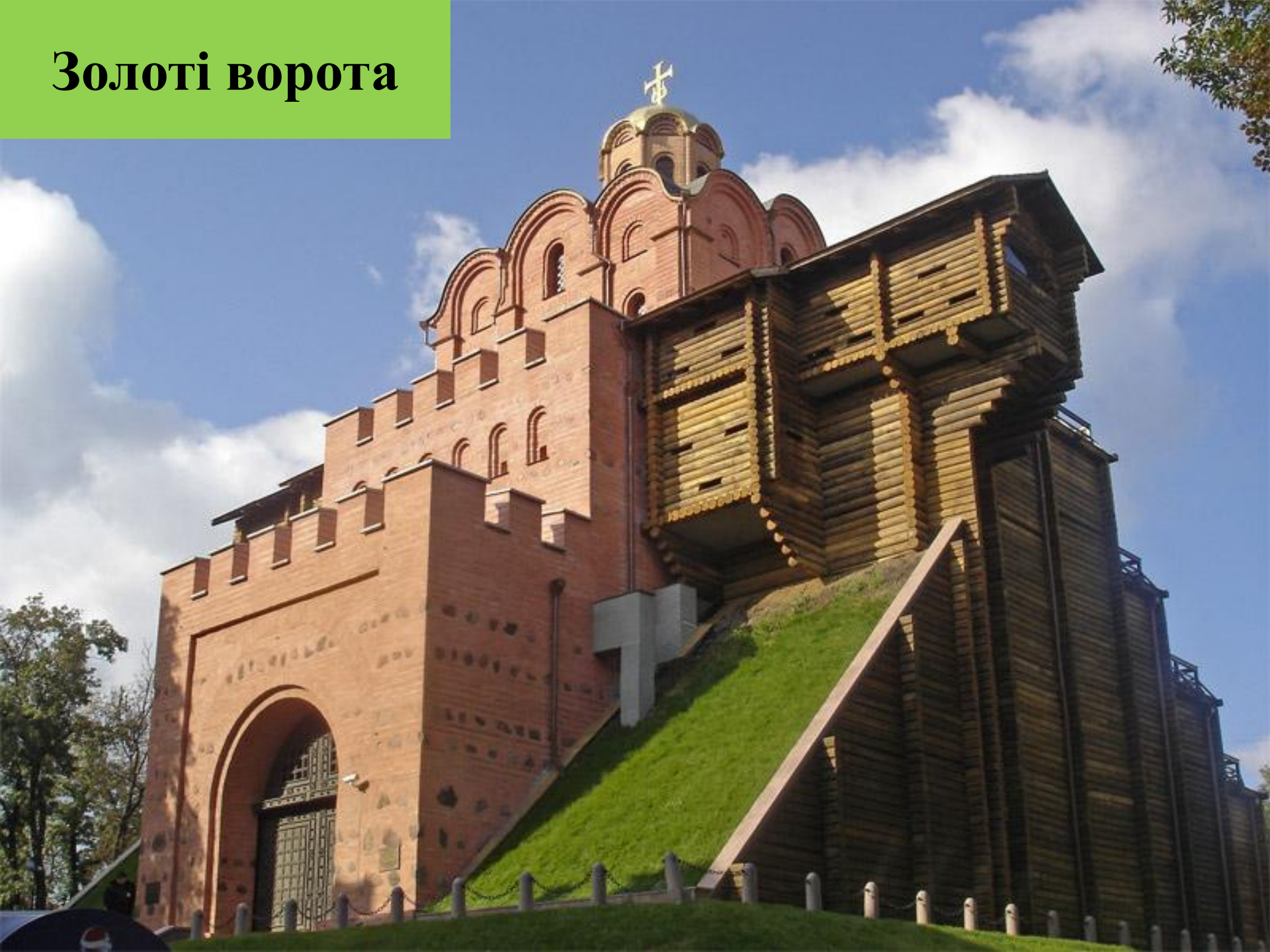
- ❧ відомості про діяльність ченця Києво-Печерського монастиря Агапіта;
- ❧ у 1076 р. Святославу Ярославичу навіть була зроблена хірургічна операція з видалення пухлини на шиї;
- ❧ онука Володимира Мономаха Євпраксія написала медичний трактат «Мазі».

Євпраксія
Всеволодівна

Поштова марка з
зображенням
Агапіта
Печерського.

Золоті ворота

**СОФІЙСЬКИЙ СОБОР У КИЄВІ
(ПЕРША ПОЛОВИНА ХІ СТ.)
СУЧАСНИЙ ВИГЛЯД.**

**Успенська соборна
церква Києво-
Печерського
монастиря.**

1073 – 1087 рр.

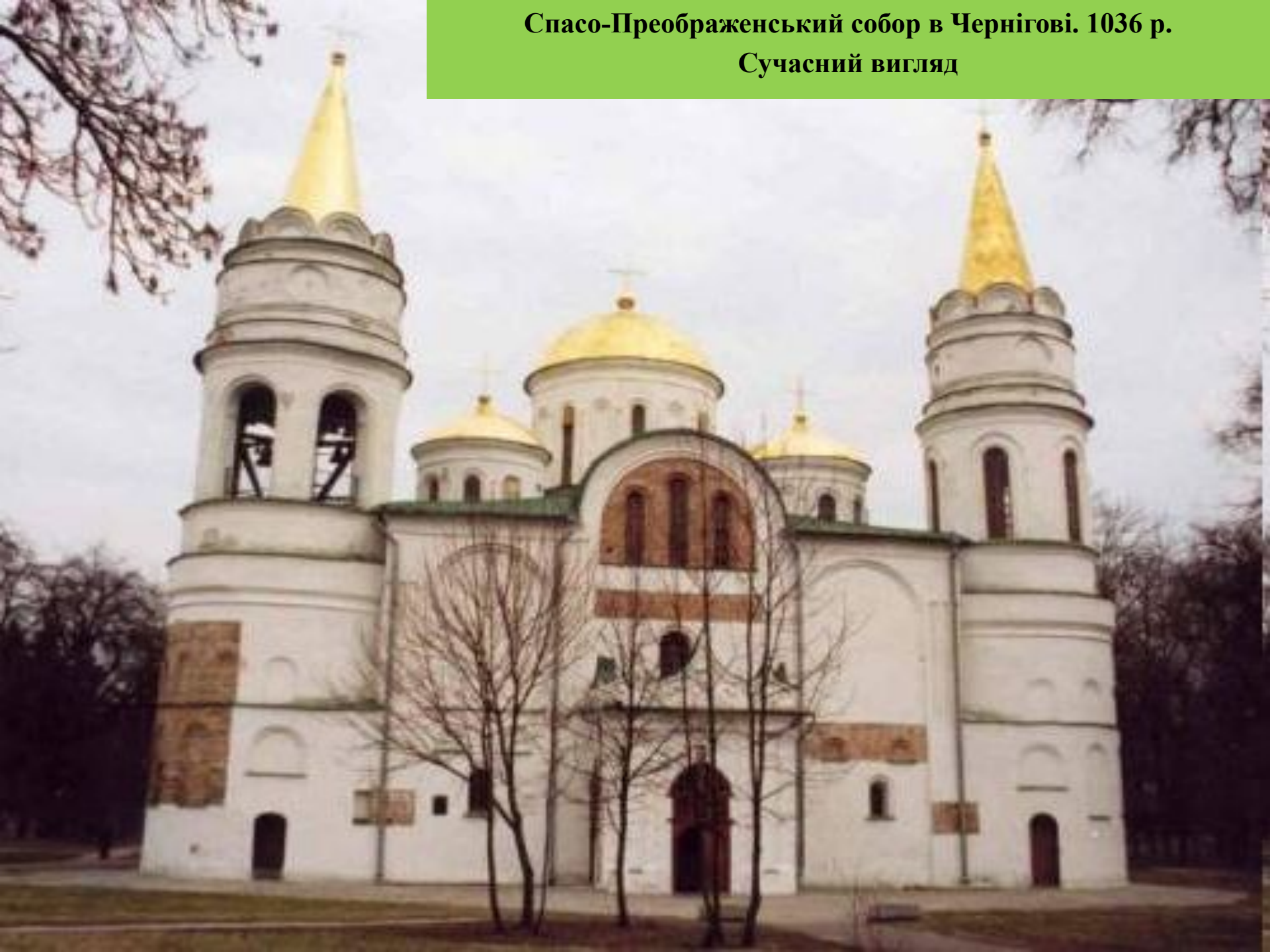
Реконструкція.

Сучасний вигляд

**Спасо-Преображенський собор в Чернігові. 1036 р.
Сучасний вигляд**

**П'ятницька церква
в Чернігові.
Кінець XII ст.**

**Успенський собор у Володимирі.
1161. Реконструкція**

**Церква святого
Пантелеймона в Галичі.
Кінець XII ст.**

**Вежа в селі Стовп
поблизу Холма.
Середина XIII ст.**

**МОЗАЇКИ БОГОМАТЕРІ
ОРАНТИ ТА ХРИСТА
ВСЕДЕРЖИТЕЛЯ
ІЗ СОФІЙСЬКОГО
СОБОРУ В КИЄВІ**

**Мозаїчна композиція «Євхаристія» з Михайлівського
Золотоверхого собору. 1108 – 1113**

**Вишгородська ікона
Богородиці
(візантійська
традиція). Перша
половина XII ст.**

**Холмська ікона
Богородиці (візантійська
традиція). XI ст.**

**Свенська ікона
Богородиці зі
святими Антонієм
та Феодосієм
Печерським
(початок XII ст.)**

Дорогобузька ікона

Богородиці

(остання третина XIII ст.)

